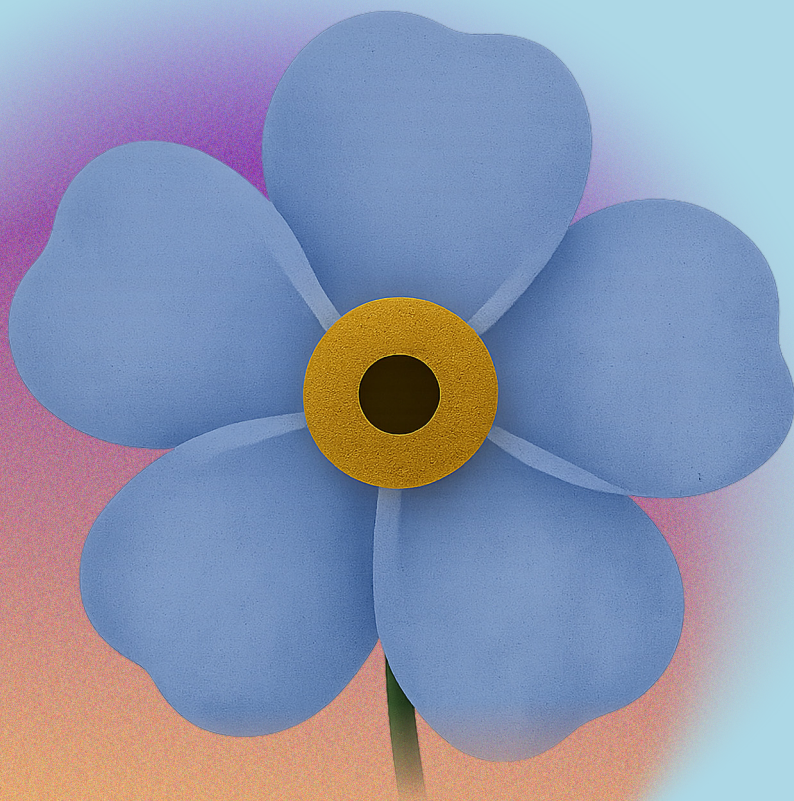

Til sundhedspersonale

Samtale med patienten om den sidste tid

Sundhedsklynge
Nykøbing Falster

**Den
Sidste
Tid**

Til dig, der møder patienterne under indlæggelsen, hvor der skal tales om den sidste levetid

Denne guide indeholder inspiration og vejledning til, hvordan du som sundhedsfaglig kan tale med patienter og pårørende om deres ønsker i den sidste tid. Der er også nogle forslag til sætninger og vendinger, du kan bruge.

Det er individuelt, hvordan og hvornår der tales om de forskellige emner, og hvilke af de foreslåede spørgsmål, der passer bedst.

Samtalen om den sidste tid skal måske foregå over flere, kortere samtaler.

Andre gange vil det være mere naturligt, at I kommer igennem alle emnerne under en enkelt samtale.

Hvis det er en planlagt samtale, er det vigtigt, at du sætter dig godt ind i patientens helbredstilstand, så du kan afklare, hvem der er den rette til at tage samtalen.

Overvej altid, om pårørende skal inviteres med. Det bestemmer patienten, men de fleste vil gerne have deres pårørende med.

Før samtalen

En samtale med patienten omkring praktiske og følelsesmæssige ting i forbindelse med den sidste tid kan give patienten afklaring og tryghed. Det kan være med til at skabe bedre plads til, at patienten kan fokusere på de ting, der betyder noget i den sidste del af livet.

I nogle tilfælde vil denne type samtale opstå spontant. Andre gange er det noget, I planlægger på forhånd.

I disse tilfælde aftaler personalet tid og sted for samtalen med patienten, og om hvorvidt, der bør inviteres læge, pårørende eller bestemte plejepersoner med til samtalen.

Nogen vil gerne have lidt tid til at tænke over samtalen på forhånd. Sørg for, at de får en god og tryk forklaring på, hvad samtalen drejer sig om.

Hvis patienten er for svækket under indlæggelsen, kan vi istedet anbefale patient og pårørende at de afholder samtalen i eget hjem efter udskrivelsen med praktiserende læge og eller hjemmesygeplejen.

Hvis patienten følges i ambulatoriet kan samtalen også tilbydes der.

Det er vigtigt, at den der afholder samtalen med patienten, har en god relation. Hvilken faggruppe er underordnet, så længe patienten føler sig tryk i det.

Samtalen

Når det er tid til at tage samtalen med patienten, er det vigtigt, at du sikrer dig, at patienten og de pårørende forstår, hvad samtalen skal handle om. Du kan med fordel bruge de forslag til spørgsmål, du får i denne guide.

Det er vigtigt, at du i samtalen med patienten så vidt muligt forsøger at bruge åbne spørgsmål, som inviterer til samtale. Og husk at lytte.

Sørg for, at I kommer omkring de ting, der under alle omstændigheder skal tales om. Sæt så god tid af til samtalen som muligt, og sørg for at skabe de bedst mulige fysiske rammer, hvor I kan tale trygt og uforstyrret.

OM FRAVALG

Til samtalen skal du som plejepersonale være meget opmærksom på ikke at give indtryk af, at patienten selv kan bestemme alt. En del afgørelser vil være lægens.

Derfor vil en samtale mellem dig og patienten også ofte skulle følges op af en lægesamtale. Den efterfølgende lægesamtale vil dog være nemmere for både læge og for patienten, når der er taget hul på de tanker og ønsker, patienten måtte have.

Tag altid udgangspunkt i det, der fylder mest for patienten

Plejepersonalet skal lave "samtalenotat" i SP med resumé af indholdet af samtalen. Lægen skal lave skriftligt notat i SP inklusive "best/ord", så det klart fremgår, at der er taget beslutning.

Patienten har muligvis udfyldt et livstestamente eller et behandlingstestamente. Spørg til det.

Den sidste tid

For patienten og evt. pårørende, kan det skabe ro at få afklaret praktiske detaljer omkring den sidste tid.

Det har også betydning for de fleste at tale om deres liv, om hvad der har givet værdi for dem og om eksistentielle forhold i øvrigt. Eller om hvad de har tænkt, der skal ske efter døden – f.eks. hvilket tøj de skal have på, ønsker til salmer og måske særlige ting, der skal ske ved bisættelse eller begravelse.

DE SIDSTE LEVEDØGN

Vi har også lavet to pjecer, der kan udleveres til de pårørende om det typiske forløb, når et menneske dør.

Pjecerne egner sig ikke til at blive udleveret ved den samtale, som denne pjece handler om, men det kan alligevel være nyttigt for dig at orientere dig i dem på forhånd. Måske stiller patienten spørgsmål om nogle af de ting, der er dækket i pjecen til de pårørende.

Vi har lavet en pjecce til patienterne, hvor de kan læse om deres muligheder for selv at bestemme over deres behandling.

Tilbyd pjecen til patienten og de pårørende.

På de næste sider har vi samlet nogle huskeregler og sætninger, som kan understøtte din samtale med patienten og pårørende. De kan bruges, som de er eller som inspiration.

Vi har også lavet et lommekort med en lidt kortere version af sætningerne, som du kan have lige ved hånden i hverdagen.

Det skal du huske

OM GENOPLIVNINGSFORSØG OG LIVSFORLÆNGENDE BEHANDLING

Mange patienter kender naturligvis ikke lovgivningen om fravalg af livsforlængende behandling og genoplivningsforsøg. Derfor er det vigtigt, at du oplyser dem om at:

1. Når en patient er alvorligt syg, er patientens læge forpligtet til at tage stilling til behandlingsniveauet. Fx. om der skal tilbydes genoplivningsforsøg ved hjertestop.

2. Er patienten habil, kan hun eller han altid sig 'nej tak' til en tilbudt behandling.

3. Patienten kan ikke kræve en bestemt behandling. Det er altid lægen, der bestemmer, om en bestemt behandling skal tilbydes.

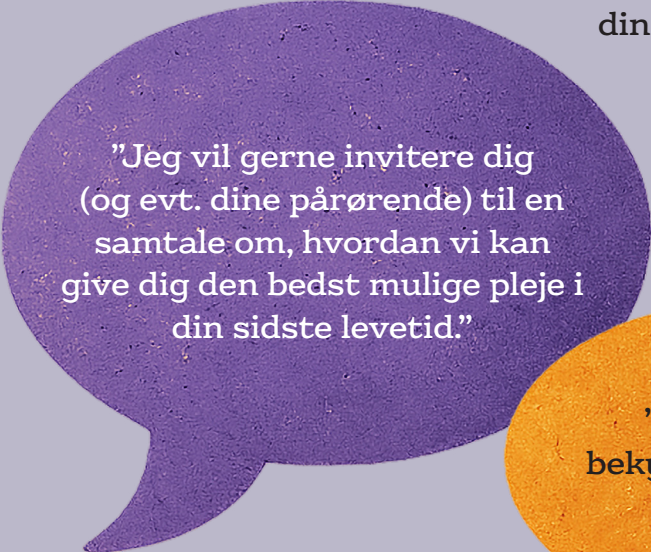
4. En habil patient, der har en sygdom, kan aftale med lægen, at genoplivningsforsøg skal fravælges.

5. Alle, der er fyldt 60 år, kan fravælge genoplivningsforsøg ved hjertestop på sundhed.dk - eller på en blanket fra Sundhedsdatastyrelsen.

**Hjælp patienten til at vide,
hvilke muligheder de har**

Samtaleguide

Har du tænkt over, hvad der skal ske, hvis din tilstand bliver værre?

"Jeg vil gerne invitere dig (og evt. dine pårørende) til en samtale om, hvordan vi kan give dig den bedst mulige pleje i din sidste levetid."

"Har du nogle bekymringer om den sidste tid?"

"Det er vigtigt for os at respektere dine behov og ønsker i forhold til den sidste tid, så derfor har vi brug for at tale med dig om dem."

"Har du gjort dig nogle tanker omkring selve døden?"

"Ved du, at du sammen med din læge kan beslutte, hvad der skal ske, hvis du får hjertestop?"

”Har du talt med dine pårørende om, hvad du har af ønsker?”

”Er der nogle, som du ønsker at have omkring dig når du dør? F.eks. bestemte pårørende, en præst eller en våger?”

”Som sundhedspersonale er vi forpligtet til at gå i gang med genoplivningsforsøg, hvis ikke andet er aftalt. Hvad tænker du om det?”

”Har du tænkt over, hvor du gerne vil dø henne?”

”Har du nogle ønsker i forhold til den sidste tid, som du vil fortælle om? Det kan både være stort og småt.”

”Har du nogle ønsker til, hvad der skal ske efter døden? F.eks. ønsker til tøj, salmer eller andet?”

”Har du et livstestamente eller et behandlingstestamente?”

Den Sidste Tid

Sundhedsklynge Nykøbing Falster December 2025

Om denne pjece

Denne pjece er udarbejdet af **Sundhedsklynge Nykøbing Falster** i samarbejde med Dansk Selskab for Patientsikkerhed til udviklingsindsatsen *Den Sidste Tid*. Pjecen er en del af en serie materialer henvendt til både patienter, pårørende og fagpersonale.

Sundhedsklyngen består af Guldborgsund, Vordingborg og Lolland kommuner, De Praktiserende Læger (PLO), Sjællands Universitetshospital Nykøbing F, Psykiatrien, Patientinddragelsesudvalget og Det Nære Sundhedsvæsen i Region Sjælland.

REGION SJÆLLAND
SJÆLLANDS UNIVERSITETSHOSPITAL

- vi er til for dig

Sjællands Universitetshospital, Nykøbing F.
Fjordvej 15
4800 Nykøbing Falster